

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl samosoudkyní JUDr. Ivonou Šubrtovou ve věci
žalobkyně: **M. P.**

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**
se sídlem Křížová 25, Praha 5

v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalované o námitkách ze dne 22. 12. 2017, č.j. 526 217
180/315- LP, o vdovský důchod,

takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalovaná rozhodnutím ze dne 5. 9. 2017, č. j. R-5.9.2017 – 425/526 217 180 (dále také jen „prvoinstanční rozhodnutí“) výrokem I. přiznala žalobkyni od 2. 9. 1999 vdovský důchod, který činí 4 155 Kč měsíčně. Po následných valorizacích provedených v letech 2000 až 2017 (podrobně popsanych ve výroku rozhodnutí) činí výše vdovského důchodu žalobkyně ke dni vydání napadeného rozhodnutí 10 499 Kč měsíčně. Výrokem II. bylo stanoveno, že doplatek vdovského důchodu žalobkyni náleží podle ustanovení § 56 odst. 1 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zdp“) ode dne 14. 6. 2012.

2. Proti prvoinstančnímu rozhodnutí podala žalobkyně námitky, v nichž nesouhlasila se stanoveným datem doplatku vdovského důchodu a žádala, aby jí neoprávněně pozastavený důchod byl doplacen od jejího nároku, tj. ode dne 2. 9. 1999. Z důvodu odebrání vdovského důchodu se dostala do finančních problémů, které přetrvávají dodnes. V době odebrání vdovského důchodu se starala o šest nezaopatřených dětí, přišla o byt, neměla na obživu dětí, peníze si musela půjčovat. Z doplatku důchodu jí zbyla jen malá částka, zbytek peněz jí byl odebrán na insolvenční. Její současný příjem ve výši 7 603 Kč jí nestačuje na řádné živobytí, její životní úroveň je na hranici chudoby.
3. Žalobou napadeným rozhodnutím ze dne 22. 12. 2017, č.j. 526 217 180/315- LP žalovaná zamítla námitky žalobkyně a potvrdila prvoinstanční rozhodnutí. V odůvodnění žalovaná citovala relevantní na věc dopadající právní úpravu (§ 56 odst. 1 písm. b) zdp a § 55 odst. 2 zdp spolu s přechodným ustanovením článku II bodu 14 zákona č. 306/2008 Sb.; viz níže).
4. Ve světle citované právní úpravy žalovaná vysvětlila, že ustanovení § 56 odst. 1 písm. b) zdp, které prolamuje pětiletou prekluzivní lhůtu poskytnutí zpětné výplaty důchodu v případě, v němž došlo ke zkrácení nároku pojištěnce pochybením orgánu sociálního zabezpečení, lze aplikovat pouze v rozsahu omezení stanoveného přechodným ustanovením článku II bodu 14 zákona č. 306/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., zákon č. 582/1991 Sb., a některé další zákony, které stanoví, že za dobu před 1. lednem 2009 se důchod nebo jeho zvýšení doplatí ve výši, v níž důchod správně náležel, nejvýše v rozsahu stanoveném právními předpisy účinnými ke dni 31. prosince 2008. Podle ustanovení § 56 odst. 1 písm. b) zdp, ve znění účinném ke dni 31. 12. 2008, platila pro doplacení důchodu tříletá prekluzivní lhůta bez ohledu na skutečnost, zda ke zkrácení nároku pojištěnce došlo pochybením orgánu sociálního zabezpečení či nikoliv. Doplatek by tak bylo možné poskytnout od 1. 1. 2006. V daném případě však žalobkyně uplatnila žádost o opětovné přiznání invalidního důchodu dne 14. 6. 2017. Vzhledem k datu uplatnění žádosti pak žalované nezbylo, než ve smyslu výše citovaných kogentních ustanovení přiznat žalobkyni doplatek důchodu pouze za období pěti let před podáním žádosti o důchod, tj. od 14. 6. 2012. Tato skutečnost pak není důsledkem nesprávného postupu orgánu sociálního zabezpečení, ale důsledkem projevu vůle samotné žalobkyně. Dále žalovaná uvedla, že nepříznivou životní a sociální situace žalobkyně nemůže v tomto řízení zohlednit, neboť s nimi na věc dopadající právní předpisy nespojují žádné důsledky mající vliv na výsledek rozhodnutí. Doplnila, že o žalobkyni současně podané žádosti o odstranění tvrdosti zákona bude rozhodnuté v následném (jiném) řízení.

I. Obsah žaloby

5. Včas podanou žalobou se žalobkyně domáhá přezkoumání rozhodnutí žalované o námitkách ze dne 22. 12. 2017, č.j. 526 217 180/315- LP. Žalobní námitky jsou zcela totožné s námitkami, které žalobkyně uplatnila vůči prvoinstančnímu rozhodnutí. Domáhá se tedy doplacení vdovského důchodu ode dne jejího nároku, tj. od 2. 9. 1999.

II. Vyjádření žalované

6. Žalovaná ve svém vyjádření k žalobě stejně jako v napadeném rozhodnutí citovala relevantní na věc dopadající právní úpravu a zopakovala odůvodnění rozhodnutí, na jehož správnosti a zákonnosti setrvala. Navrhla, aby soud žalobu zamítl.

III. Skutkové a právní závěry krajského soudu

7. Soud přezkoumal napadené rozhodnutí podle § 75 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) v mezích žalobních bodů, přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.). Učinil tak bez nařízení jednání postupem za podmínek stanovených dle ustanovení § 51 odst. 1 věty druhé s. ř. s.
8. Z dávkového spisu soud zjistil následující rozhodné skutkové okolnosti.
9. Z původní žádosti žalobkyně o vdovský a sirotčí důchod, který uplatnila prostřednictvím OSSZ Jičín dne 23. 9. 1993 po svém manželovi J. P., zemřelém ..., soud zjistil, že žalobkyně požádala o přiznání sirotčího důchodu na 1 dítě – J. P. (nar. ...). Vdovský a sirotčí důchod jí byly přiznány od ... Sirotčí důchod jí byl po ukončení studia sirotka zastaven od ... Tím současně zanikl i nárok žalobkyně na vdovský důchod pro nesplnění podmínek zákona č. 100/1988 Sb. Žalobkyně totiž v této žádosti neuvedla (a žalovaná tudíž nemohla vědět), že vychovává další děti.
10. Podle § 46 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění účinném do 31. 12. 1995, totiž platilo:
 - (1) *Vdova má nárok na vdovský důchod po dobu jednoho roku od smrti manžela.*
 - (2) *Po uplynutí doby uvedené v odstavci 1 má vdova nárok na vdovský důchod, jestliže*
 - a) je invalidní,*
 - b) pečuje aspoň o jedno nezaopatřené dítě,*
 - c) vychovala aspoň tři děti,*
 - d) dosáhla věku 45 let a vychovala dvě děti,*
 - e) dosáhla věku 50 let, nebo*
 - f) dosáhla věku aspoň 40 let ke dni smrti manžela, který zemřel následkem pracovního úrazu utrpěného před 1. lednem 1993 při plnění pracovních úkolů v zaměstnání zařazeném do I. pracovní kategorie za okolností uvedených v § 19 odst. 1 nebo který zemřel při výkonu služby v ozbrojených silách.*
 - (3) *Dítětem podle odstavce 2 písm. b) až d) se rozumí dítě, které má nebo by mělo po zemřelém manželu nárok na sirotčí důchod, a dítě, které bylo v rodině zemřelého vychováváno, jde-li o vlastní (osvojené) dítě vdovy nebo bylo-li dítě aspoň jedním z nich převzato do dne smrti manžela do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu.*
 - (4) *Nárok na vdovský důchod vznikne znovu, jestliže*
 - a) se splní některá z podmínek uvedených v odstavci 2 písm. a), c) až e) do dvou roků po zániku dřívějšího nároku na vdovský důchod nebo do pěti roků, jde-li o nárok na vdovský důchod po manželovi, který zemřel za okolností uvedených v odstavci 2 písm. f), nebo*
 - b) vdova znovu začne pečovat aspoň o jedno nezaopatřené dítě.*
11. Dne 14. 6. 2017 žalobkyně prostřednictvím Okresní správy sociálního zabezpečení v Jičíně uplatnila žádost o opětovné přiznání / uvolnění výplaty pozůstalostního důchodu, a to ode dne 2. 9. 1999. V této žádosti uvedla, že vychovala více jak tři děti. Žalovaná

žalobkyni vyzvala, aby skutečnost o výchově dětí prokázala a doložila potřebnými listinami.

12. Dne 28. 6. 2017 žalobkyně na OSSZ v Jičíně doložila rozsudek Okresního soudu v Jičíně ze dne 5. 7. 1979 o rozvodu svého předchozího manželství s M. Š., kterým bylo současně rozhodnuto o tom, že pět jejich nezletilých dětí (narozených v rozmezí let x-x) se na dobu po rozvodu svěřuje do výchovy a výživy žalobkyni. Z dalšího manželství s J. P. (nar. ...) měla žalobkyně další dvě děti, J. (nar. ...) a K. (nar. ..., která dne ... zemřela).
13. Z výše uvedeného vyplývá, že žalobkyně v původní žádosti o vdovský důchod a sirotčí důchod pro syna J. ze dne 23. 9. 1993 neuvedla výchovu dalších 5 dětí z předchozího manželství. Žalovaná tudíž nemohla vědět, že žalobkyně „vychovala aspoň tři děti“ [viz § 46 odst. 2 písm. c) zákona č. 100/1988 Sb.], a měla by z uvedeného důvodu i nadále nárok na výplatu vdovského důchodu.
14. Za celou dobu, až do dne 14. 6. 2017, žalobkyně neuplatnila žádost na opětovné přiznání / uvolnění výplaty vdovského důchodu.
15. Soud hodnotil provedené důkazy jednotlivě i v jejich souhrnu (§ 77 odst. 2 s. ř. s.) a po provedeném dokazování v návaznosti na příslušná zákonná ustanovení dospěl k závěru, že žaloba **n e n í d ů v o d n á**.
16. Podle ustanovení § 56 odst. 1 písm. b) zdp, zjistí-li se, že důchod byl přiznán nebo je vyplácen v nižší částce, než v jaké náleží, nebo byl neprávem odepřen, anebo byl přiznán od pozdějšího data, než od jakého náleží, důchod se zvýší nebo přizná, a to ode dne, od něhož důchod nebo jeho zvýšení náleží. Důchod nebo jeho zvýšení se přitom doplatí nejvýše pět let nazpět ode dne zjištění nebo uplatnění nároku na důchod nebo jeho zvýšení; pro běh této lhůty platí § 55 odst. 2 věta druhá a třetí obdobně. Důchod nebo jeho zvýšení se však doplatí ode dne, od něhož důchod nebo jeho zvýšení náleží, v případě, že důchod nebyl přiznán nebo byl vyplácen v nižší částce, než v jaké náleží, nebo byl neprávem odepřen, anebo byl přiznán od pozdějšího data, než od jakého náleží, v důsledku nesprávného postupu orgánu sociálního zabezpečení.
17. Podle ustanovení § 55 odst. 2 zdp nárok na výplatu důchodu nebo jeho části zaniká, není-li dále uvedeno jinak, uplynutím pěti let ode dne, za který důchod nebo jeho část náleží. Lhůta podle předchozí věty neplyne po dobu řízení o důchodu, po dobu řízení o prohlášení osoby za nezvěstnou anebo za mrtvou, jde-li o nárok na výplatu vdovského, vdoveckého nebo sirotčího důchodu po této osobě, a po dobu, po kterou osobě, která musela mít opatrovníka, nebyl opatrovník ustanoven. Lhůta podle věty první neplyne rovněž po dobu, po kterou trvalo řízení o neplatnosti skončení právního vztahu zakládajícího účast na pojištění (§ 11 odst. 2 věta třetí).
18. Podle přechodného ustanovení článku II bodu 14 zákona č. 306/2008 Sb., kterým se mění zdp, zákon č. 582/1991 Sb., a některé další zákony, se za dobu před 1. lednem 2009 důchod nebo jeho zvýšení doplatí ve výši, v níž důchod správně náležel, nejvýše v rozsahu stanoveném právními předpisy účinnými ke dni 31. prosince 2008. Podle ustanovení § 56 odst. 1 písm. b) zdp, ve znění účinném ke dni 31. 12. 2008, platila pro doplacení důchodu tříletá prekluzivní lhůta bez ohledu na skutečnost, zda ke zkrácení nároku pojištěnce došlo pochybením orgánu sociálního zabezpečení či nikoliv.
19. Žalovaná o žádosti žalobkyně ze dne 14. 6. 2017 rozhodla žalobou napadeným rozhodnutím ve spojení s prvoinstančním rozhodnutím ze dne 5. 9. 2017 tak, že jí

přiznala vdovský důchod ode dne 2. 9. 1999 (tj. ode dne, kdy jí byla výplata vdovského důchodu zastavena), neboť i nadále splňovala podmínky nároku na vdovský důchod z důvodu výchovy aspoň tří dětí [§ 46 odst. 2 písm. c) zákona č. 100/1988 Sb.] O této skutečnosti se však žalovaná dozvěděla až z této nové žádosti žalobkyně ze dne 14. 6. 2017, následně doložené výše citovaným rozsudkem o výchově a výživě nezletilých dětí. Z uvedeného důvodu pak žalovaná přiznala žalobkyni doplatek vdovského důchodu v souladu s ustanovením § 56 odst. 1 písm. b) věty druhé zdp zpětně pouze za pět let od uplatnění nároku, tj. ode dne 14. 6. 2012. Soud v uvedeném postupu žalované neshledal pochybení.

20. Je totiž třeba rozlišovat pojmy „nárok na důchod“ a „nárok na výplatu důchodu“. Podle § 54 odst. 1 zdp platí, že nárok na důchod vzniká dnem splnění podmínek stanovených tímto zákonem. Podle odst. 2 citovaného ustanovení platí, že nárok na výplatu důchodu vzniká splněním podmínek stanovených tímto zákonem pro vznik nároku na důchod a na jeho výplatu a podáním žádosti o přiznání nebo vyplácení důchodu.
21. Význam rozlišování uvedených pojmů spočívá v tom, že aby bylo možné jakýkoliv důchod vyplácet, musí být správnímu orgánu nejdříve známo, že nárok na určitý důchod dané osobě vůbec vznikl, tj., že podmínky stanovené zákonem byly splněny. Z uvedeného důvodu proto zákon nárok na výplatu důchodu spojuje až s okamžikem podání žádosti o přiznání nebo vyplácení důchodu.
22. Z výše uvedené rekapitulace je zřejmé, že k zastavení výplaty vdovského důchodu žalobkyni od 2. 9. 1999 nedošlo v důsledku nesprávného postupu orgánu sociálního zabezpečení, neboť žalovaná se o rozhodných skutečnostech, že žalobkyně vychovala aspoň tři děti, a tedy trvají podmínky pro její nárok na vdovský důchod, dozvěděla až ze žádosti žalobkyně o opětovné přiznání pozůstalostního důchodu ze dne 14. 6. 2017, když tuto pro věc důležitou okolnost žalobkyně ve své prvotní žádosti o vdovský a sirotčí důchod ze dne 23. 9. 1993 neuvedla. Tuto skutečnost tedy nelze klást k tíži žalované.
23. Pokud se žalobkyně dovolávala své nepříznivé sociální a ekonomické situace, jedná se o okolnosti, které nemají vliv na zákonnost žalobou napadeného rozhodnutí.
24. Obiter dictum soud poznamenává, že pokud by zcela hypoteticky shledal, že k pochybení došlo ze strany orgánu sociálního zabezpečení, nebylo by možné přiznat žalobkyni doplatek vdovského důchodu od ..., ale pouze od ..., a to vzhledem k výše citovanému přechodnému ustanovení článku II bodu 14 zákona č. 306/2008 Sb. Takovou skutečnost však soud v daném případě také neshledal, neboť k zastavení výplaty vdovského důchodu nedošlo pochybením orgánu sociálního zabezpečení. Nárok žalobkyně na výplatu vdovského důchodu zanikl proto, že nadále nesplňovala podmínku péče o nezaopatřené dítě J. P. [§ 46 odst. 2 písm. b) zákona č. 100/1988 Sb.] Byla to žalobkyně, která měla žalované již od samého počátku (v žádosti o vdovský důchod ze dne ...) nebo v době zastavení výplaty vdovského důchodu (...) prokázat, že i nadále splňuje podmínky pro pobírání vdovského důchodu, tj. prokázání výchovy aspoň tří dětí [§ 46 odst. 2 písm. c) zákona č. 100/1988 Sb.].
25. Krajský soud dále konstatuje, že žalobkyně současně využila možnosti o odstranění tvrdosti zákona a jak žalovaná sdělila ve svém vyjádření k žalobě, o uvedené žádosti bude rozhodnuto po skončení tohoto přezkumného soudního řízení. Krajský soud pro úplnost doplňuje, že rozhodnutí o odstranění tvrdosti předpisů o sociálním zabezpečení

jsou vyloučena ze soudního přezkumu (§ 106 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů).

26. S ohledem ke shora uvedenému soudu nezbylo, než v souladu s ustanovením § 78 odst. 7 s. ř. s. žalobu jako nedůvodnou zamítnout.

V. Náklady řízení

27. Výrok o náhradě nákladů řízení soud odůvodňuje ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s., dle kterého má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobkyně nebyla ve věci úspěšná a správnímu orgánu, který měl ve věci úspěch, toto právo nenáleží dle odst. 2 tohoto zákonného ustanovení.

Poučení:

28. Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.
29. Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.
30. Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.
31. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Hradec Králové 27. září 2018

JUDr. Ivona Šubrtová v. r.
samosoudkyně